

## ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ МУЛЬТИМЕДІА

## THEORETICAL PRINCIPLES TO FORM THE FUTURE TEACHERS' READINESS FOR THE APPLICATION OF MULTIMEDIA TECHNOLOGIES

У статті висвітлені теоретичні засади гуманістичної педагогіки, акмеології, системного, діяльнісного підходів, теорії творчості щодо формування готовності майбутніх учителів до впровадження технологій мультимедіа. У контексті гуманістичної педагогіки вимагається забезпечення суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладачів і студентів, диференціація форм і методів навчання, упровадження таких методичних прийомів, які б урахували особливості розвитку майбутніх учителів. Згідно з положеннями акмеології вимагається сформувати у студентів такі важливі якості задля ефективного застосування технологій мультимедіа, як-от повага до кожного школяра, вияв до нього толерантності, його орієнтація на позитивне самоприйняття. Відповідно до системного підходу слід сформувати у студентів здатність до аналізу всіх складників, які репрезентовані в структурі кожної технології мультимедіа, інтеграційних зв'язків між ними, особливостей вертикальної та горизонтальної взаємодії. До того ж процес формування зазначеної готовності має бути репрезентований як система, забезпечуючи поступовий перехід від простого до складного, відображаючи завдання декількох рівнів. Діяльнісний підхід передбачає, що з одного боку, студенти спрямовані на досягнення певних соціально корисних результатів власної діяльності, а з іншого боку в структурі особистості студентів у результаті цієї діяльності відбуваються нові утворення у мотиваційній, когнітивній, емоційній, вольовій сферах. У діяльнісному підході актуалізується врахування досягнень кожного студента й використання тих методичних прийомів, які забезпечують його індивідуальний навчальний прогрес в оволодінні готовністю до впровадження технологій мультимедіа. У розрізі формування готовності майбутніх учителів до застосування технологій мультимедіа важливим положенням теорії творчості є орієнтація студентів на творче самовираження. Творчий підхід значно розширює педагогічний досвід майбутніх учителів, дозволяє їм створювати унікальні прийоми використання цих технологій на різних етапах уроку та в позакласній діяльності.

**Ключові слова:** готовність, технологія, мультимедіа, гуманістична педагогіка, акмеологія, системний, діяльнісний, підхід, творчість.

The article highlights the theoretical foundations of humanistic pedagogy, acmeology, system, activity approaches, creativity theory regarding the formation of future teachers' readiness for the introduction of multimedia technologies. In the context of humanistic pedagogy, it is required to ensure subject-subject interaction of teachers and students, differentiation of forms and methods of teaching, introduction of methodological techniques that would take into account the specifics of the development of future teachers. According to the provisions of acmeology, it is required to form such important qualities in students for the effective use of multimedia technologies, such as respect for each pupil, his orientation towards positive self-acceptance. According to the system approach, students should be able to analyze all the components that are represented in the structure of each multimedia technology, the integration links between them, the features of vertical and horizontal interaction. In addition, the process of forming the specified readiness should be represented as a system, ensuring a gradual transition from simple to complex, reflecting the task of several levels. The activity approach assumes that, on the one hand, students are aimed at achieving socially useful results of their own work, and on the other hand, new formations in the motivational, cognitive, emotional, volitional spheres occur in the structure of the students' personality as a result of this activity. In the activity approach, consideration of the achievements of each student and the use of techniques that ensure his individual educational progress in mastering studied readiness are actualized. In terms of forming the readiness of future teachers to use multimedia technologies, an important provision of the theory of creativity is the orientation of students to creative self-expression. The creative approach significantly expands the pedagogical experience of future teachers, allows them to create unique methods of using these technologies at various stages of the lesson and in extracurricular activities.

**Key words:** readiness, technology, multimedia, humanistic pedagogy, acmeology, system, activity, approach, creativity.

УДК 378.14

DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/55.2.21>

**Князян М.О.,**

докт. пед. наук,  
професор кафедри французької  
філології  
Одеського національного університету  
імені І.І. Мечникова

**Гвозд'їн С.П.,**

докт. пед. наук,  
професор кафедри здоров'я людини  
та цивільної безпеки,  
керівник навчального відділу,  
координатор з питань ліцензування  
та акредитації  
Одеського національного університету  
імені І.І. Мечникова

**Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями.** Сьогодні високий рівень сформованості здатності до застосування технологій мультимедіа є чинником високої конкурентоспроможності фахівців і професіоналів, ефективності їхньої діяльності та взаємодії з іншими в широкому соціальному контексті. В умовах дистанційної освіти значущість володіння готовністю майбутніх учителів до впровадження цих технологій важко переоцінити, оскільки саме сформовані

здатності аналізувати й оцінювати потенціал технологій мультимедіа, обирати доцільні прийоми, що репрезентуються у форматі кожної з них, розробляти їх самостійно, дозволяє досягти більшої результативності навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках та в позаурочний час.

Окреслена проблема пов'язана з такими важливими науковими завданнями, як-от формування інформаційно-технологічної компетентності молоді, діджиталізація освітнього процесу у середній та вищій школі, активізація процесів

продукування інновацій та їх упровадження для вирішення складних завдань у професійній діяльності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Вивчення найостанніших наукових джерел свідчить, що зазначена проблема розглядалася в таких напрямках, як-от методичні прийоми навчання іноземної мови з використанням технологій мультимедіа (В. Риб'як, А. Коваль), методи формування готовності майбутніх учителів іноземних мов та зарубіжної літератури до застосування окреслених технологій, насамперед у самостійній роботі (Л. Гринько, М. Князян, В. Силантьєва) та дослідницькій діяльності (М. Князян, А. Млинчик, В. Силантьєва) [1-3].

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Натомість теоретичні засади формування готовності майбутніх учителів до впровадження технологій мультимедіа вимагає більш детального висвітлення.

**Формулювання цілей статті (постановка завдання).** Метою статті є розкрити базові положення гуманістичної педагогіки, акмеології, системного, діяльнісного підходів, теорії творчості в аспекті формування готовності майбутніх учителів до впровадження технологій мультимедіа.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У концептуальному полі гуманістичної педагогіки пріоритетним засадничим положенням є забезпечення суб'єкт-суб'єктної інтеракції усіх учасників освітнього процесу, полілогізація навчання, диференціація його форм і методів, упровадження таких методичних прийомів, які б ураховували особливості розвитку тих, хто навчається. Отож у ході формування готовності майбутніх учителів до застосування технологій мультимедіа маємо вирішити два пріоритетних завдання:

– по-перше, використання потенціалу технологій мультимедіа (наприклад, Canva, Duolingo, Flipgrid, Kahoot, LearningApps, LingQ, Padlet, Wordwall), які б реалізовували окреслені вище вимоги гуманістичної педагогіки в професійному становленні майбутніх учителів. Наголосимо, що саме формат подання завдань, контент зазначених технологій дозволяють активізувати пізнавальну мотивацію здобувачів вищої освіти, забезпечити індивідуально відповідний підхід, диференціювати візуалізацію навчального матеріалу тощо;

– по-друге, формування у студентів знань та вмінь використовувати ці технології з метою підвищення ефективності їхньої навчально-виховної діяльності в загальноосвітній школі. У цьому ракурсі важливим є те, що від майбутніх педагогів вимагається володіння вміннями використовувати вже існуючі та створювати у контексті різних мультимедійних технологій власні диверсифіковані прийоми навчання та оцінювання успішності учнів,

ураховуючи унікальну цінність кожного школяра, його знання, досвід, інтереси, прагнення та цілі.

Натомість у смисловому полі акмеології, засадничим положенням якої є забезпечення можливості досягнення кожним учнем найбільшого з можливого на певному віковому етапі, його індивідуальної вершини (акме), оволодіння майбутніми вчителями мультимедійними технологіями та застосування їх зорієнтовані на вияв та актуалізацію унікального потенціалу школяра задля якнайбільшого розвитку цього потенціалу, можливостей та здатностей учня. Окреслений підхід дозволяє сформувати у здобувачів вищої освіти такі важливі якості задля ефективного застосування технологій мультимедіа, як, наприклад, повага до особистісних надбань кожного школяра, вияв до нього толерантності, орієнтація на позитивне самоприйняття та саморозвиток. Застосовуючи зазначені технології, педагог має передбачити, яким чином вони будуть сприйматися всіма учнями, чи забезпечують ці засоби особистісний саморозвиток, прагнення навчатися поза межами освітнього процесу, чи зможуть вони наблизити школярів до втілення своїх здібностей та досягнення найбільшого з того, на що учні здатні.

Не менш важливим у аспекті формування готовності майбутніх учителів до застосування технологій мультимедіа є системний підхід, оскільки саме в його концептуальному полі з одного боку, кожна з технологій мультимедіа розглядається крізь призму цілісної системи навчання, наприклад, іноземних мов, біології, основ здоров'я тощо; з іншого боку – будь-яка технологія має власну систему елементів (зміст, форми, прийоми). Отож, у контексті системного підходу висувуються такі вимоги щодо формування готовності майбутніх учителів до впровадження технологій мультимедіа: слід сформувати у студентів здатність до прискіпливого аналізу всіх складників, які репрезентовані в структурі кожної технології, інтеграційних зв'язків між ними, особливості вертикальної та горизонтальної взаємодії [4]. У процесі розробки студентами власних методичних прийомів у форматі певної технології мультимедіа майбутні вчителі мають володіти вміннями чіткого визначення цілей новостворених методичних прийомів, враховувати характер входження цих нових структурних елементів також і в інші системні цілісності.

До того ж сам процес формування готовності майбутніх педагогів до застосування технологій мультимедіа має бути репрезентований як система, забезпечуючи поступовий перехід від простого до складного, відображаючи завдання декількох рівнів, відрізняючись відносною цілісністю її кожного структурного елемента (метода), максимально повно реалізуючи можливості цих методів задля ефективного оволодіння студентами зазначеними технологіями.

Наголосимо на тому, що у смислового полі діяльнісного підходу щодо формування готовності майбутніх учителів до застосування технологій мультимедіа передбачається організація навчальної діяльності, котра має дві цілі. З одного боку, студенти спрямовані на досягнення певних індивідуально та соціально корисних результатів власної діяльності (а саме з впровадження зазначених технологій), а з іншого боку – у структурі особистості здобувачів вищої освіти в процесі виконання цієї діяльності відбуваються новоутворення у мотиваційно-ціннісній, когнітивній, функціональній, емоційній, вольовій сферах. Підкреслимо в цьому контексті, що мета діяльності є образом очікуваного результату, на досягнення якого спрямовані дії особистості, мотивом – усвідомлена індивідом спонукка до діяльності. Оскільки мета діяльності виконує функцію направлення, мотив – функцію спонукання, викладач на рівні розробки мети діяльності студентів із вивчення потенціалу технологій мультимедіа, відбору цікавого змісту цієї діяльності, створення позитивної мотивації до навчання, забезпечення чіткої послідовності дій здобувачів вищої освіти має сприяти якнайповнішому формуванню готовності майбутніх учителів до використання окреслених технологій в освітньому процесі школи.

У ракурсі діяльнісного підходу актуалізуються й вимоги до врахування досягнень кожного студента й використання тих методичних прийомів, які забезпечують його індивідуальний навчальний прогрес в оволодінні готовністю до впровадження технологій мультимедіа. Насамперед постає вимога не порівнювати результати здобувачів вищої освіти у академічній групі, створюючи ситуації змагання та суперництва, що іноді заважає сором'язливим студентам проявляти себе, проте аналізувати й порівнювати їхній власний прикінцевий рівень з початковим.

Актуалізувати особистісні ресурси майбутніх учителів, їхні когнітивні здібності, пізнавальну мотивацію з опанування технологіями мультимедіа є можливим, спираючись й на засадничі положення теорії творчості. Слід зазначити, що провідним теоретичним орієнтиром цього підходу є забезпечення самореалізації особистості студента в навчальному процесі творчого характеру. Саме творча діяльність дозволяє здобувачам вищої освіти розкрити й втілити власний потенціал, здібності, нахили. Творчість спрямована на продукування принципово нових духовних та матеріальних цінностей; її індикаторами є усвідомлене цільовизначення, генерація ідей, набуття нових знань, досягнення соціально важливих інновацій.

У розрізі формування готовності майбутніх учителів до застосування технологій мультимедіа важливими вимогами теорії творчості є такі, як-от орієнтація студентів на самовираження, переведення

цього прагнення до рівня мотиваційно-ціннісних орієнтирів. Не менш значущим у визначеному контексті нам видається положення про те, що творчість є чинником активізації самоосвіти студентів. На нашу думку, впроваджуючи творчі завдання в самоосвітній діяльності, орієнтуючи студентів на виконання педагогічно спрямованих проєктів творчого характеру, котрі передбачають застосування технологій мультимедіа, маємо змогу розширювати знання здобувачів вищої освіти про функції цих технологій, їхні можливості щодо формування компетентностей у школярів, впровадження інтерактивного навчання дисциплін, підвищення зацікавленості учнів до змісту кожного уроку. В творчості студенти мають змогу набувати самоідентичності, випромінювати те найкраще, що закладене у глибинах особистості, зростати як професіонали своєї справи [5; 6].

Наголосимо, що саме творчий підхід до застосування технологій мультимедіа значно розширює педагогічний досвід майбутніх учителів, дозволяє їм створювати унікальні шляхи до використання цих технологій на різних етапах уроку та в позакласній діяльності, максимально враховувати рівень підготовки учнів до сприйняття певного, іноді складного, навчального матеріалу, диференціювати методи його пояснення й закріплення, активізуючи інтелектуально-пізнавальну мотивацію.

**Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямку.** Осмислення засадничих положень гуманістичної педагогіки, акмеології, системного, діяльнісного підходів, теорії творчості крізь призму формування готовності майбутніх учителів до застосування технологій мультимедіа дозволяє окреслити такі вимоги щодо підвищення ефективності цього процесу, як-от забезпечення суб'єкт-суб'єктної інтеракції викладачів і студентів, полілогізація навчання, диференціація його форм і методів, впровадження таких методичних прийомів, які б ураховували особливості розвитку майбутніх учителів, формування у них толерантності та поваги до кожного школяра. Не менш важливим є розвиток здатності до прогнозування труднощів інтеріоризації учнями навчального матеріалу за допомогою методичних прийомів, передбачених різними технологіями мультимедіа, забезпечення особистісного розвитку кожного школяра, активізації прагнення навчатися поза межами освітнього процесу. Є доцільним формувати у студентів здатність до аналізу всіх складників, які репрезентовані в структурі кожної технології мультимедіа, особливостей їхньої вертикальної та горизонтальної взаємодії. До того ж процес формування готовності майбутніх педагогів до застосування технологій мультимедіа має бути, в свою чергу, представлений як чітко організована система, котра забезпечує поступовий

перехід від простого до складного, відображаючи завдання декількох рівнів. Має педагогічний сенс забезпечувати й індивідуальний навчальний прогрес майбутніх учителів у оволодінні готовністю до впровадження технологій мультимедіа, орієнтувати здобувачів вищої освіти на вираження власного творчого потенціалу в цій діяльності, набувати творчої самоідентичності. Перспективи наукових розвідок у цьому напрямі полягають у висвітленні засадничих положень компетентнісного та контекстного підходів щодо формування готовності майбутніх учителів до впровадження технологій мультимедіа.

#### БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Риб'як, В. В., Коваль, А. В. Онлайн технології як інструмент для роботи з англomовною лексикою професійного спрямування. *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. 2021. № 1(100). С. 155-165.
2. Князян М. О., Силантьєва В. І., Гринько Л. В. Формування готовності майбутніх учителів іноземних мов та зарубіжної літератури до застосування технологій мультимедіа. *Наукові інновації та передові технології*. (Серія «Державне управління», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Психологія», Серія «Педагогіка»). 2023. № 1(15). С. 364-373. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-1\(15\)-364-373](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2023-1(15)-364-373)
3. Князян М. О., Силантьєва В. І., Млинчик А. В. Дослідницька діяльність як метод формування у бакалаврів та магістрів філології готовності до застосування технологій мультимедіа. *Актуальні питання у сучасній науці*. (Серія «Історія та археологія», Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія «Економіка», Серія «Державне управління», Серія "Техніка"). 2023. № 1(7). С. 386-396. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1\(7\)-386-396](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-1(7)-386-396)
4. Семиченко, В. А., Заслуженюк, В. С. *Психологічна структура педагогічної діяльності* : навчальний посібник. К. : Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2001. Ч. II. 230 с.
5. Лазарєв М. О. Діалектичні суперечності освітнього процесу як об'єктивні джерела професійної творчості вчителя. *Педагогічні науки*. Зб. наук. пр. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2003. С. 25-35.
6. Моляко В. *Психологія творчості – нова парадигма дослідження конструктивної діяльності людини*. [https://library.udpu.edu.ua/library\\_files/psuh\\_pedagog\\_prob1\\_siisk\\_shkolu/6/visnuk\\_18.pdf](https://library.udpu.edu.ua/library_files/psuh_pedagog_prob1_siisk_shkolu/6/visnuk_18.pdf)